

Q Vriendenkring

*Maandblad van de Nederlandse Quakers,
het Religieus Genootschap der Vrienden
92e jaargang nr. 9, okt. 2021*

Walk of Peace in Zwolle op 18 september in de Vredesweek

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs: Nederl.: **€30,00 per jaar**
Europa en Wereldwijd **€75,00 per jaar**
Email abonnement (PDF) €5,00 per jaar

Deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Het gebeurt helaas weleens dat abonnees vergeten te betalen. Maak daarom van de betaling van het abonnement een periodieke overmaking.

Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Quakers te Driebergen met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:
vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM, Zwolle,
tel. 038-4608461/06-40030923.

Email: *vriendenkringredactie@gmail.com*,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid: Els Ramaker

Correctie: Hylkia, Els en Frieda Oudakker.

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (Tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt. Bezoek daarom geregeld de Quaker website:
www.Quakers.nu

De Nederlandse Quakers hebben, naast de website *quakers.nu* (waarop de Vriendenkring te vinden is), een Facebookpagina “Quakers Nederlandse Jaarvergadering” voor berichten en een besloten Facebookgroep “Nederlandse Jaarvergadering” voor onderling gesprek, ook met Vriendenkringabonnees. Lid word je met de betreffende knop op *facebook.com/groups/820840817925912*

In dit nummer:

<i>Van de redactie</i>	4
<i>Najaarsbijeenkomst</i>	5
<i>De Verkooptafel !!!</i>	6
<i>Actieve Hoop</i>	7
<i>Bidden en werken</i>	8
<i>Paradox</i>	9
<i>Heb je vijanden lief! (1)</i>	10
<i>Heb je vijanden lief! (2)</i>	11
<i>Nieuwe Kernbommen naar Nederland?</i>	13
<i>Wie denken wij dat we zijn?</i>	14
<i>Quaker-Grensbijeenkomst</i>	19
<i>Spirituele gaven, de geliefde gemeenschap en het verbond.</i>	23
<i>Grootouders voor het Klimaat: Inspiratiemiddag</i>	28
<i>Nozizwe Madlala</i>	29
<i>200 vredesorganisaties roepen regeringen op</i>	31
<i>Kortas Altes 97 jaar</i>	33
<i>Ander veiligheidsdenken</i>	34
<i>Landelijke Walk of Peace</i>	37
<i>Vrienden in het hele land</i>	42
<i>Waar zijn Quakerbijeenkomsten?</i>	43
<i>Walk of Peace in Zwolle</i>	44

The produce of the earth is a gift from our gracious creator to the inhabitants, and to impoverish the earth now to support outward greatness appears to be an injury to the succeeding age.

De opbrengst van de aarde is een geschenk van onze genadige schepper aan de bewoners, en om de aarde nu te verarmen om uiterlijke grootheid te ondersteunen, blijkt schadelijk te zijn voor het toekomstige tijdperk.

John Woolman, 1772 (Quaker Faith and Practice 25.01)

Van de redactie

De Vriendenkringcommissie heeft besloten tot deze nieuwe voorkant. Deze is in overeenstemming met het logo van de Quakers die ook op de website gebruikt wordt.

Het is Vredesweek en er zijn volop activiteiten om vrede in de breedste zin in de schijnwerpers te krijgen. Het thema 'Inclusief samenleven' krijgt echt diepe inhoud als je kijkt naar wat er allemaal georganiseerd wordt door lokale Raden van Kerken, maar ook tentoonstellingen, bijeenkomsten met vluchtelingen, dialogen over samenleven in vrede en respect, workshops, begraafplaatsen wandelingen, vredesrun, filmavonden, samen zingen. Wat een activiteiten en wat een creativiteit! Ook in Zwolle bruist het van de activiteiten. Ieder jaar kiezen de landelijke Raad van Kerken en de landelijke vredesorganisatie PAX een stad uit om de Walk of Peace te organiseren. Als lid van het Vredesplatform Zwolle was dit een hele interessante activiteit om mee voor te bereiden. We hebben de Die-

zerpoort wijk zoveel beter leren kennen. Wat wordt er gedaan met daklozen, mensen met een psychiatrische aandoening? Wat voor kinderen zitten er allemaal op een basisschool in zo'n wijk. Er is een enthousiaste buurtvereniging. We lopen langs struikelstenen die het verleden van de Jodenvervolgung weer dichtbij brengen. Deze stenen zijn van de racistische moorden op een ziekenverzorger, een bananenkoopman en een handelaar in auto's en andere zaken. Zee laten zien wat het tegenovergestelde van inclusiviteit betekent. Hoe gaan de mensen met een verschillende culturele achtergrond met elkaar om? Deze Walk of Peace bracht dat zoveel dichterbij.

Deze maand was er de online Quaker Grensbijeenkomst met als thema 'identiteit van ons als Quakers'. Zeer goed voorbereid, heel interactief in kleine 'breakoutrooms'; heel waardevol om mee te maken. Zoveel aandacht, engagement, zoveel betrokkenheid.

Laten we ieder van ons en vooral ook met elkaar en met anderen buiten onze kring een Walk of Peace van ons leven maken en ons inzetten voor alles wat de vrede bevordert.

Lees er over in deze Vriendenkring, waaraan door velen werd bijgedragen. Kijk wat jij in jouw leven al doet als bijdrage aan vrede op deze wereld.

Sytse Tjallingii, redacteur

Najaarsbijeenkomst

Op 22 - 24 oktober 2021 is de najaarsbijeenkomst.

Een bijeenkomst om elkaar weer te kunnen ontmoeten, van aangezicht tot aangezicht!

We hebben dit nodig na al dat geZoom!

We kunnen tot onze verrassing nog op dit late tijdstip van het jaar terecht in de Bosbeek, dat prachtige huis in de bossen van Bennekom. In dat huis waar we

Algemene Vergadering 2019 in de Bosbeek

ons inmiddels een beetje “thuis” voelen. Naast elkaar ontmoeten, gaan we het hebben over ons vermogen: welke talenten hebben wij? Zijn we ons wel bewust van de spirituele gaven die we hebben? Wat doen we ermee? Wat vinden wij belangrijk? En hoe denken wij over vermogen, maar dan financieel? En hoe denken we over bezit?

Misschien wil je jezelf wel trainen in iets avontuurlijker te kijken naar wat we ermee kunnen en willen. Is dat wat de Geest van ons vraagt?? Je kunt je daarop voorbereiden door de lezing van een jonge Quaker te bekijken:

<https://youtu.be/WP2rgC2toUM>. “Old roots, new routes”. Het is verrassend hoe serieus hij kijkt naar de Quaker-tradities en hoe vrij naar nieuwere vormen. WellichtMijn visie op onze manier van Quaker-zijn werd wat ‘opgerekt’. De moeite waard!

We gaan op vrijdagavond een inleiding zien in de vorm van een power point presentatie.

Op zaterdag worden we in diverse werkvormen uitgedaagd om beter en dieper naar elkaar te luisteren en te leren begrijpen als het gaat om een onderwerp waarover met passie heel verschillend gedacht wordt. Natuurlijk krijg je ook alle informatie over ons huidige bezit en vermogen.

Op zaterdagavond hebben we een creatieve avond o.l.v. Hennie Jansen. Al jullie ideeën zijn welkom.

En natuurlijk gaan we op zondagmorgen vogelen met Sytse of Tai chi doen met Marlies.

Wils 't Hart verzorgt de verkooptafel, (zie volgende blz.).

We zien uit naar jullie lekkere baksels, of zaden en stekken!

Benieuwd geworden? We hopen jullie te zien.

De voorbereidingscommissie van de Algemene Vergadering
Els Ramaker, Hylkia Nieuwerth en Frieda Oudakker.

Geef je op bij het secretariaat: secretariaat@dequakers.nl

De Verkooptafel !!!

op de najaarsvergadering op 24 oktober 2021

door Wils 't Hart

Als we straks voor het eerst sinds lange tijd weer bij elkaar komen, is er natuurlijk weer een verkooptafel. Met elkaar voor een ander en ook voor onszelf want de tafel is altijd een ontmoetingsplek en een praathoekje.

We vragen jullie allemaal iets mee te brengen!

We vragen ook wat niet verkocht is zelf mee terug te nemen, zodat het voor iedereen een kleine moeite is.

De meeste belangstelling is vaak voor boeken.

Kijk goed of ze echt aantrekkelijk zijn voor een ander. Etenswaar is ook altijd een topper, koeken (ev. In plakjes in zakjes) en koekjes, fruit uit eigen tuin en natuurlijk heerlijke zelfgemaakte jam!

Voor huis en tuin ook graag stekjes en zaadjes, voor volgend jaar en voor een duurzame wereld.

Liever geen kleding en schoenen, babyspul uitgezonderd, dat is leuk voor kadootjes. Natuurlijk is er nog veel meer te bedenken, zoals kaarten al of niet zelfgemaakt.

Heel eenvoudig te maken zijn fotokopieën van liedjes, muziek verhalen enz. Laat je creativiteit stromen!

De opbrengst is voor de vervoerskosten voor spullen naar de vluchtelingen in Calais.

Tot ziens in het huis De Bosbeek

De verkooptafel in 2017

Actieve Hoop

Door Joanna Macy, ingezonden door Peter van Leeuwen

Actieve Hoop is geen wishful thinking.

Actieve Hoop is niet wachten op redding door een superman of een of andere redder.

Actieve Hoop is wakker worden voor de schoonheid van het leven, waarvoor we ons kunnen inzetten.

Wij behoren deze wereld toe.

Het web van het leven doet in deze tijd een beroep op ons.

We komen van ver en we zijn hier om onze rol op te nemen.

Met Actieve Hoop realiseren we ons dat er avonturen in het verschiet liggen, krachten te ontdekken zijn en kameraden om samen mee te strijden.

Actieve Hoop is een bereidheid je te engageren.

Actieve Hoop is een bereidheid om de kracht in jezelf en in anderen te ontdekken;

een bereidheid de redenen tot hoop te ontdekken en de aanleidingen voor liefde.

Een bereidheid om de grootte en de sterkte van ons hart te ontdekken, onze snelheid van geest, onze vasthoudendheid, onze eigen autoriteit, onze liefde voor het leven, onze levendige nieuwsgierigheid, de onverwachte diepe bron van geduld en ijver, de scherpte van onze zintuigen, en onze leiderschapskwaliteiten.

Niets van dit alles kan ontdekt worden vanuit onze stoel of zonder risico.

Bidden en werken

Citaat van de maand door Willem Furnée

***“If you do any thing in your own wills,
then you tempt God; but stand still in that
power that brings peace.”***

George Fox, 1624-1691

*(Als je iets doet omdat je het zelf wilt dan tart je God.
Maar geef je over aan die macht die vrede brengt.)*

Deze boodschap van George Fox sluit naadloos aan bij de bede in het Onze Vader: “Uw wil geschiede”. Dat is niet bedoeld als een bede om een wonder, maar als een uiting van verlangen en een streven naar een transformatie van het Zelf.

In de Quakersamenkomsten, met name de zondagse Toewijdings-samenkomst en de Samenkomst voor zaken, stellen Quakers zich open voor de *Tegenwoordigheid in hun midden* die zich manifesteert aan de deelnemers die zich daarvoor open stellen.

Maar in dit citaat uit Fox zich ‘radicaler’: laat alles wat je doet een vrucht zijn van ingevingen van Liefde en Waarheid in je hart. Dit vraagt integratie van contemplatie en actie.

Niet ‘bid of werk’ maar ‘werk en bid’.

Dit is voor de meesten van ons zo’n radicale ommekeer dat er maar weinig mensen zijn die dit waar kunnen maken.

Laten wij samen trachten en elkaar steunen dit ideaal van Fox dichterbij te brengen.

Paradox

door Els Klopper gepubliceerd op de website van de Quakers
(<https://quakers.nu/nieuws/2020/10/gedichtenclub>)

wie ooit zijn innerlijke zoektocht begint
wie vanuit de wereld een draad naar binnen spint
daalt af langs rotsen en ravijnen
door donderbuien en oude pijnen
dat abseilen vraagt lef en moed
je zoekt steeds een stilteplekje voor je voet
want je wilt uitkomen bij wat Waar is,
wat zonder emoties en zonneklaar is
de bodem die Grond is van je bestaan
daar komt het in het leven uiteindelijk op aan.
het bizarre is dat die bodem alleen wordt gevonden
als je niet meer met die draad bent verbonden
als je je ik loslaat en daarmee het willen vinden
immers
de bodem wordt bereikt door je ik te ontbinden

Heb je vijanden lief! (I)

Door Gijs van den Brink*

Het belang van geweldloosheid bij Jezus blijkt ook uit zijn uitspraak over vijanden: “U hebt gehoord dat er gezegd is: U moet uw naaste liefhebben en uw vijand moet u haten. Maar ik zeg u: Heb uw vijanden lief; zegen hen die u vervloeken, doe goed aan hen die u haten; en bid voor degenen die u beledigen en u vervolgen”(Mat. 5:43-44, HSV). Jezus citeert een verkorte vorm van Lev.19:18. De kern van het vers wordt verbonden met een ingeburgerde consequentie: uw vijand zult u haten. Zo leerde men in Qumran bv. expliciet het haten van vijanden. (IQS 1:4,10-11; 9:21-26)

In dit vers blijkt ook wat Jezus onder vijanden verstaat. Het zijn niet alleen persoonlijke tegenstanders, maar ook mensen die de discipelen vervolgen en gewelddadig behandelen, d.w.z. tegenstanders en vijanden van God. Jezus benadrukt het gebod “u zult uw naaste liefhebben” en legt het duidelijk uit: als onze naaste zich vijandig tegen ons opstelt, ons bijvoorbeeld vervloekt, haat, bedreigt of vervolgt, moeten wij hem toch liefhebben. Toch heeft de liefde voor onze vijanden een ander karakter dan voor onze vrienden. Als het om onze geliefden gaat is er sprake van natuurlijke liefde, die in ons hart geboren wordt, terwijl bij het liefhebben van onze vijanden de wil en de daad een veel grotere rol spelen. Dat blijkt tuit de andere geboden,die Jezus geeft (zegent, doet wel en bidt voor hen). Het zegenen van hen die ons vervloeken en het bidden voor onze vervolgers vooronderstelt dat we hen vergeven hebben en spreekt dus over onze gezindheid bij het liefhebben van vijanden.

***Goed met kwaad vergelden is wat de duivel doet,
goed met goed en kwaad met kwaad is wat de mens doet, en
kwaad met goed vergelden is Gods weg.***

Dit laatste is ook de houding die van ons christenen vandaag gevraagd wordt, in de tijd vóór de wederkomst van Christus. We laten het oordeel aan God over. In de toekomst zal Hij ieder mensn beoordelen naar wat op aarde gedaan is, en dan zaler ofwel vrijspraak zijn ofwel vergelding.

* <https://www.studiebijbel.nl/artikel/geweldloosheid-en-vijanden/>

Heb je vijanden lief! (2)

(Mattheüs 5:44)

Uitgewerkte inleiding door Marianne Ijspeert voor de online gespreksgroep 'Quakers en ik'

Het voorgaande artikel vind ik een goed overzicht van de bijbels-theologische context waarbinnen we deze tekst m.i. beter zouden kunnen begrijpen. Dat betekent niet dat ik het helemaal eens ben met de schrijver, Gijs van den Brink.

Ik denk dat je de uitspraak van Je-

HEB JE VIJANDEN
LIEF; IK BID
VOOR WIE JE
VERVOLGEN.

zus: 'Heb je vijanden lief' moet zien als een nadere specificatie van het gebod om de naaste lief te hebben als jezelf (Lev. 19:18; Mt. 19:19 en Mt. 22: 36-40). In die laatste tekst noemt Jezus de twee grootste geboden (God en de naaste liefhebben) de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat.

Je vijand is ook een naaste, een medemens die op je pad komt. Als je wilt weten wat Jezus onder de naaste verstond, moet je de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan lezen (Luc. 10: 25-37). Joden en Samaritanen gingen in die tijd niet met elkaar om. Wie je naaste is, heeft dus niets te maken met afkomst of ras.

In de Bergrede geeft Jezus zijn interpretatie van de wet van Mozes, zonder er iets op af te willen dingen. Hij zegt dat hij is gekomen om de Wet en de Profeten tot vervulling te brengen (Mt. 5:17).

Een terugkerende stijlfiguur in de Bergrede is: 'Jullie hebben gehoord dat gezegd werd... En ik zeg jullie...' Jezus zet daarmee de zaken op scherp, zoals Peter Spreij ook al aangaf, Jezus doet er een schepje bovenop. Maar de regel dat je je vijand zou moeten haten, heb ik nooit terug kunnen vinden in het Eerste Testament. Gijs van den Brink verwijst naar Leviticus 19:18, maar dat klopt volgens mij niet. Dat is juist de eerste tekst waarin het gebod

om de naaste lief te hebben als jezelf genoemd wordt. Maar het kan heel goed zijn dat het een ingeburgerde interpretatie was van de wet en de regels van Mozes. De gemeenschap van Qumran zou wel een dergelijke wet gehad hebben, volgens Gijs van den Brink. Ik heb dat niet gecontroleerd.

De volgende vraag die opkomt is wat Jezus met liefhebben bedoelt. Niet het liefhebben van iemand die jou al liefheeft, zoals hij uitlegt in Mt. 5: 46-47. Het gaat er allereerst om: de vijand als mens te blijven zien en te behandelen. In oorlogsretoriek wordt dat principe vaak losgelaten. Als de vijand niet meer uit mensen bestaat, maar uit bijvoorbeeld een minderwaardig soort dieren, wordt dat gebruikt als een legitimatie om ze te doden.

Ik denk bij de liefde voor de vijand aan: de ander recht doen en de Gulden Regel volgen en behandel de ander zoals je zelf behandeld zou willen worden (Mt. 7:12 / Luc. 6:31). Jezus noemt die regel in Mattheüs het hart van de Wet en de Profeten.

De Gulden Regeltoepassen (Mt 7:12)

Een ander belangrijk principe is om niet voor eigen rechter te gaan spelen. ‘Neem geen wraak, maar laat God uw wreker zijn.’ (Rom. 12:19).

Je moet vijandschap bestrijden, niet de vijand... De ander zo behandelen dat de vijandschap verdwijnt, bijvoorbeeld door te overdrijven, zoals door de andere wang toe te keren (Mt. 5:39) of de extra mijl te lopen (Mt. 5:41).

Nieuwe Kernbommen naar Nederland?

Door Frits ter Kuile (Jeannette Noël huis)

Er dreigt vanaf 2022 een nieuwe generatie kernbommen naar Nederland te komen.

Onze F-16 en F-35 bommenwerpers stoten tonnen CO2 per vlieguur uit en als ze ooit hun bommen afwerpen, is het desastreus voor de schepping. Nederland doet elke herfst in NAVO verband mee met Steadfast Noon, een grote oefening met de kernbommen die op de vliegbasis Volkel en op andere bases in Europa liggen.

Wij organiseren een actie tijdens die oefening op woensdag 20 okt. 'at Noon', om 12 uur, aan de kop van de startbaan. We pleiten

ervoor dat de oude kernbommen worden verwijderd en de CO2 uitstoot van het leger in de klimaatdoelen wordt meegeteld. Ook protesteren we tegen de komst van nieuwe kernbommen.

Wij gaan 'vrede scheppen'. Co van Melle en Chris de Leeuw zullen de eerste schep doen. Er is muziek en een picknick. Er komt ook een spreker uit de US: Brian Terrel.

Als je wil, kun je een (bij voorkeur roze) schepje meenemen om een tunneltje te graven met de intentie om onder het hek door te gaan en op de startbaan te zitten om het oefenen met kernbommen te verhinderen. Wie wil kan meezingen, mee picknicken, en/of mee scheppen. Je kunt zelf bepalen hoe ver je wilt gaan. Met of zonder aanhouding, ieders aanwezigheid is belangrijk. We vragen aan iedereen om zich ruim van tevoren aan te melden zodat we op maandagavond 4 oktober om 19:30 uur elkaar door middel van video bellen kunnen leren kennen en het verloop van deze actie samen door kunnen nemen. Aanmelden via dit formulier: <https://forms.gle/DzH8Ju4RCtIjTFne7> We vragen alle deelnemers om rustig en vriendelijk te zijn bij onze omgang met de politie, marechaussee en soldaten. We hopen dat het een hoopvolle en gezellige dag wordt. Misschien willen jullie overwegen om mee te doen?

Groeten uit de Bijlmer, Hopelijk tot ziens in Volkel!

MARKUS ZIMMERSHOF/STIP/AGE

Wie denken wij dat we zijn?

Een verkenning van de Quaker-identiteit.

Bijdrage aan de Grensbijeenkomst
van Peter Carter

Wat is "identiteit"?

"Identiteit" is een beschrijving van de belangrijke dingen die we delen of gemeen hebben. Het beschrijft ook wat "onze" groep anders maakt dan andere.

Waar komt identiteit vandaan?

Bij individuen beschrijft identiteit wie we zijn. Het komt voort uit herinneringen, ervaringen, relaties en waarden.

Discussieronde 1a: Schrijf een of twee woorden op waarvan je denkt dat ze je persoonlijke identiteit beschrijven. Denk er niet te lang over na. Schrijf gewoon de eerste dingen op die in je opkomen.

Enkele antwoorden die hierop kwamen in de 'padlets':

- *Quakers zijn niet ongevaarlijk.*
- *We zijn eerlijk en vredelievend.*
- *Vragend en authentiek.*

In groepen (zoals bijv. Quakers) komt identiteit voort uit:

- de geschiedenis en de verhalen die we vertellen over onze geschiedenis
- gedeelde ervaringen en onze relaties met elkaar
- onze gedeelde gebruiken, gewoonten en rituelen
- gedeelde waarden en overtuigingen

De ervaring van vroege Vrienden

- ze werden *getransformeerd*;
- ze werden geroepen om te vertrekken uit waar ze waren (in sommige gevallen zelfs letterlijk) en naar een nieuwe plek te verhuizen.
- ze kenden de geest uit directe, persoonlijke ervaring en werden geroepen om wereldse manieren van leven te beëindigen en een door God geleide levensstijl te leiden.
- ze waren een „gathered“ gemeenschap van mensen met gemeenschappelijke ervaring en begrip.

- ze voelden zich afgesneden van niet-Quakers; ze wisten dat ze anders waren dan andere mensen.

Quakers in Engeland in de 17^e eeuw.

In 1660 kwam er een einde aan het korte experiment van Engeland met de republikeinse regering ("het Gemenebest"). Charles Stuart keerde terug als koning Charles II. Quakers werden vervolgd in het Gemenebest. Ze hoopten op betere tijden en vreesden voor erger onder de nieuwe koning. Begin 1661 publiceerden George Fox en anderen een verklaring, gericht aan de koning, waarin werd uitgelegd dat Quakers vreedzame mensen waren die oorlog verwierpen. De titel van de verklaring zei dat Quakers "een onschadelijk en onschuldig volk van God" waren.

Discussieronde 1b: Zou je de Quakers van nu omschrijven als 'onschadelijk' of 'onschuldig'? Zo niet, welke TWEE bijvoeglijke naamwoorden zou je in plaats daarvan gebruiken? Als er in je land een revolutie zou plaatsvinden en er zou een nieuw regime aan de macht komen, wat zou jij dan tegen de nieuwe regering zeggen over Quakers?

Uit de padlets:

- *Diplomatiek, bedeesd voor conflicten,*
- *Geduldig wachtend op het proces.*
- *Sterven, ouder wordend.*
- *Open, naïef, irrelevant excentriek.*
- *Houden van en acceptatie van anderen.*

Quakers in het begin van de achttiende eeuw

Ze waren onder de indruk van vroege Vrienden. Ze wilden de inzichten en ervaring van de eerste Quakers behouden. Ze wilden ze niet in twijfel trekken of verder ontwikkelen. Ze werden niet langer actief vervolgd, maar voelden zich nog steeds een bijzonder volk, anders dan anderen. Ze waren niet geïnteresseerd in of betrokken bij de politieke en sociale vraagstukken van die tijd.

Laten we eens kijken naar een Quaker-familie genaamd Fowler. Charles Fowler was een serieuze Quaker die vele jaren schrijver was van Gloucestershire Quarterly Meeting . Hij had twee zonen - John en Charles. John kwam in ernstige problemen met zijn maandvergadering, omdat hij een eed had gezworen in de rechtbank in Gloucester. Charles werd verstoten omdat hij met een vrouw trouwde die geen Quaker was.

De verhalen van de twee Fowler-zonen vertellen ons iets over de Quaker-identiteit in die tijd. Niet zweren en niet trouwen buiten de Quakerkring waren belangrijk. Je kon geen Quaker zijn als je deze regels overtrad. De regels

hielpen de grenzen te markeren van wat het betekende om een Quaker te zijn.

Discussieronde 2: Quakers ontnemen tegenwoordig zelden of nooit een lid het lidmaatschap of proberen het leven en handelingen van leden te controleren. Maar als we dat zouden doen, wat zouden we dan beschouwen als onaanvaardbaar gedrag of geloof?

Uit de padlets:

- *Tegenwoordig zouden we zeggen 'lidmaatschap beëindigen'*
- *We zouden niet acceptabel vinden: gewelddaden, een pistool meenemen naar een stille samenkomst.*
- *Iemand die pro-apartheid was, sloot zichzelf na vele gesprekken buiten.*
- *Het is onaanvaardbaar om elkaar of de schepping te misbruiken. Bijvoorbeeld: wapenhandel of kinderslavernij.*

Verhalen vertellen bijvoorbeeld over de Greenham Common Demonstratie in 1980

Verhalen vertellen

Verhalen vertellen is een belangrijke manier om identiteit vast te stellen. In gezinnen vertellen we verhalen over wie we zijn, wat onze voorouders deden en waar we vandaan kwamen. Dat doen kerken ook, bijvoorbeeld met verhalen over heiligen en martelaren.

En Quakers ook! Early Friends ontwikkelden een zorgvuldig verhaal over de gedeelde ervaring van lijden en vervolging. Het duidelijkste moderne voorbeeld is het Quaker-tapijt in Kendal in Engeland, dat verhalen vertelt

over Quakers en Quakerisme. De website is <https://www.quaker-tapestry.co.uk/>

Discussieronde 3

Welke "Quaker-verhalen" herinner je je, misschien uit je kindertijd? Hoe beïnvloeden ze je vandaag? Besteden we voldoende aandacht aan het vertellen van onze verhalen? Moeten we dat meer doen?

Uit de padlet over Quakerverhalen:

- *Gewetensbezwaarde: verhalen van grootvaders:*
  - *Ondersteuning door Quakers van Greenham Common Demonstranten in 1980. (zie foto vorige bladzijde)*
  - *Mijn moeder vroeg een Duitse soldaat naar zijn moeder, deze begon te huilen en zocht niet naar de joodse onderduikster.*
  - *Quaker Stories: Woolman met het roodborstje*
  - *Quaker Lady die naar Turkije ging*
  - *Penn en de Indianen*
- (nog een hele rijke verzameling van verhalen werden vermeld)*

Modern liberaal quakerisme

Ben Pink Dandelion hield de Swarthmore Lecture in 2014 en had een aantal belangrijke dingen te zeggen over moderne Quakers (in Groot-Brittannië):

Quakers in de achttiende eeuw hielden zich afzijdig van de wereld omdat ze bang waren om door het kwaad te worden gecorrumpeerd.

Vandaag de dag zijn we juist zeer betrokken bij de wereld. We voelen ons geroepen om te proberen de wereld te veranderen.

Maar de afgelopen 100 jaar heeft ook de buitenwereld ons veranderd:

- we leggen de nadruk op persoonlijk, individueel geloof, ervaring en actie en hebben de neiging om collectieve ervaring, geloof en actie te bagatelliseren.
- we zijn tegenwoordig overwegend blank, hoger opgeleid en van middelbare of oudere leeftijd
- de meeste Quakers zijn vrij laat in hun leven tot het Quakerisme gekomen en hebben vaak geen eerdere religieuze achtergrond. De oude "Quaker-dynastieën" zijn bijna volledig verdwenen.
- we doen minder aan 'worship'. Veel Quakers gaan slechts af en toe naar de stille samenkomst. De duur van de samenkomst is korter geworden.

Ben Pink Dandelion

- tegelijkertijd is de vorm van de stille samenkomst erg belangrijk voor de meeste Quakers. Het is een van de belangrijkste dingen die ons verenigt.
  - we vinden het moeilijk om te praten over “wat Quakers geloven”.
- Als we het dan toch over geloof hebben, hebben we de neiging om te zeggen dat dit onze overtuigingen zijn:
- gedeeltelijk. We weten niet alles.
  - voorlopig. We denken dat onze huidige overtuigingen in de loop van de tijd kunnen veranderen.
  - persoonlijk. Wij geloven voor onszelf. We zijn best blij dat andere mensen iets anders geloven.
  - veel Quakers beschrijven zichzelf niet langer als christelijk, en sommigen zeggen dat ze niet in God geloven en dat ze de traditionele religieuze woordenschat onaanvaardbaar vinden.
  - veel Quakers houden zich bezig met een persoonlijke spirituele zoektocht, die weinig connectie heeft met de Quaker-traditie, en hebben vaak andere religieuze voorkeuren (bijv. Boeddhisme).
  - een groot deel van ons leven ligt buiten het quakerisme. Wat we buiten de samenkomst doen, beschouwen we als onze eigen zaak.
  - veel aspecten van de traditionele Quaker-praktijk en -geloof zijn verzwakt, bijvoorbeeld de Quaker-methode in de zakenvergadering, het concept van lidmaatschap, onze getuigenissen, onze mondelinge tradities en de gemeenschappelijke taal van spiritualiteit
  - we vinden het belangrijk dat we openstaan voor nieuw licht, voor nieuwe ervaringen. Wij zijn een "eeuwig zoekende kerk".

Discussieronde 4

Ben je het eens met de korte beschrijving van het moderne 'liberale' quakerisme hierboven? Zijn er bepaalde punten waar je het helemaal mee eens of oneens bent?

Welke van de punten zijn sterke punten en welke zwakke punten?

Kijk nog eens naar de twee bijvoeglijke naamwoorden die je in discussiesessie 1 hebt gekozen als beschrijvingen van Quakers. Wil je ze veranderen?

Uit de padlet over ‘liberale Quakers’:

- *We houden van Ben Pink Dandelion's beschrijving van een 'eeuwig zoekende' kerk.*
- *We moeten elkaar in liefde uitdagen, we kunnen helpen elkaar om te groeien.*
- *We moeten veilige emotionele ruimte delen in kleine groepen - 'ken elkaar in de waarheden die eeuwig zijn'.*
- *Meer hoop na onze gesprekken, maar onze bijvoeglijke naamwoorden zijn in wezen het zelfde. Zoom heeft in sommige gevallen meer intimiteit mogelijk gemaakt.*

Quaker-Grensbijeenkomst

10 - 12 sept. 2021

“Wie denken we dat we zijn? Een verkenning van de Quaker-identiteit.”

Impressie I

Door Els Ramaker

Wat is Zoom toch een fantastische uitvinding! Vanwege Corona was de grensbijeenkomst al een keer gecancelled, en nu ging het door online!

Er hadden zich 54 Vrienden gemeld; vanwege het feit dat je nooit het totaal aantal aanwezigen op je scherm ziet, weet ik niet of er afwezigen waren.

Wel weet ik, dat meer Vrienden deelnamen dan eerder bekend.

Janet Kreysa verwelkomde ons vrijdagavond in de “the main room”. Daarna gingen we uiteen om elkaar te ontmoeten in kleinere groepjes, de “break-out rooms”. Er waren er 11, waaronder “the park”, een ruimte om een praatje te maken met de daar aanwezigen. Van te voren hadden we per post de voorbereidings-informatie gekregen, o.a. de namenlijst met daarachter het nummer van de break-out room waarin je geplaatst was. Dat was overigens geen ijzeren regel. Soms koos men een andere. In deze virtuele ruimtes konden we in kleine groepjes napraten over voorafgaande lezing. Het was verbazingwekkend hoe goed alles was geregeld en hoe goed de deelnemers, veelal niet meer de jongsten, daarmee om gingen. Het was heel goed georganiseerd.

Op zaterdag gaf Peter Carter, schrijver van de Gloucester meeting, een lezing over Quaker identiteit door de eeuwen heen. Hij liet o.a. een foto van zijn huis zien. Een prachtig buitenhuis in het groen. Hij vertelde dat hij de geschiedenis van dat huis had bestudeerd en dat het al in 1700 door Quakers werd bewoond, notabene ook door een schrijver van dezelfde meeting. Hij had de vroegere Minuten doorgelezen en merkte op dat die eigenlijk heel naar binnen gericht waren. Die betroffen huwelijken e.d. Zo was er te lezen dat iemand die wilde trouwen met een niet Quaker, uit de meeting werd verstoten! Dat kunnen wij ons nu niet meer voorstellen. Maar wat is voor ons de grens, was de vraag. Voor zulke vragen gingen we uiteen in de kleine groepjes.

's Middags was er een keuze tussen een “excursie” o.l.v. Annie Janssen over kerkelijke gebouwen in de wereld en een “excursie” door Mike Zipser over zijn reis langs de verschillende Vrienden in Nederland en Duitsland.

Aan het eind van de middag hield Karen King een lezing over Stop Fuelling War/Eurosatory en Rorie Nazareth over “Privilege and Race.”
's Avonds hield Dan Flynn een lezing Over “Life Reflections” en Timmon Wallis over QCEA.

Op zondagmorgen besloten we met een fijne stille samenkomst en de mogelijkheid van napraten.

Ik moet vooral ook nog even vertellen dat Susanne Odeh een aantal malen tussendoor “Ohdetics” verzorgde, een soort van ontspanningsoefeningen.

Alle lof voor de organisatoren van deze grensbijeenkomst!

(Al typende met één hand, moet ik vaak met veel respect aan Jan Ramaker terugdenken, die de Vriendenkring altijd eenhandig verzorgde).

Impressie II

Door Martine Kuipers

Tja, corona heerst nog of weer, dan maar zoom gebruiken voor de Grensbijeenkomst. De Duitse Vrienden waren dit jaar aan de beurt om het te organiseren. Peter Monheim begon in het voorjaar al met de organisatie van een oefendag op zoom voor belangstellenden, met chatrooms en andere activiteiten. Er werden wat kinderziektes overwonnen en toen ..... kwam er een nieuwe optie: de padlets om de antwoorden op de vragen rond het thema per groep te kunnen noteren.

Peter had mij “scribe” gemaakt van groep 1, het Nederlandstalige groepje. Frieda en Els Ramaker deden mee, met als verrassing ook Susanne Odeh erbij. Zij werkte en woonde ooit een paar jaar in Utrecht en wou graag haar Nederlands bij spijkeren. Joke Hofman en Martin Touwen deden mee in andere groepen en Sytse en Marlies waren beiden “scribe” van Engelstalige groepjes.

Tijdens de “vrije” chat kwam een Britse Vriend in beeld, die bij zijn Belgische vriendin in een Vlaams dorp woont en erg zijn best doet om Nederlands te leren. Verrassend!

Susanne deed de gebruikelijke “odehtics” (ochtendgymnastiek) vanuit haar huiskamer met haar kenmerkende enthousiasme.

We konden op zaterdagmiddag kiezen uit 2 “excursies”.

1) de fietstocht van Mike Zipser en zijn vriend langs familie en v/Vrienden van Zuid-Duitsland via o.a. de Monheims, Martin in Deventer en de Nieuwerths in Gasselternijveen. Het meest noordelijke punt was de meeting in Groningen.

2) Annie Janssen vertoonde een serie foto's van kerken, tempels en andere gebedshuizen over de hele wereld.

Zo biedt zoom toch ook wel leuke mogelijkheden.

Impressie III

Door Marlies Tjallingii

Wat heeft veel indruk op mij gemaakt tijdens de Grensbijeenkomst?

Peter Carter gaf de lezing aan het begin over Quaker identiteit.

Hij had een mooie metafoer, toen het ging over: wat is mijn identiteit?

“Mijn grootmoeder ging met de trein, vroeger, heel vroeger! Er was op het station een man/mens met een pet op en op die pet stond: ‘*seinwachter*’, daarna kwam er een kaartjes verkoper met een pet op en daarop stond: ‘*kaartjes verkoper*’, daarna was er een conducteur die een pet op had op die pet stond ‘*conducteur*’.”

De clou van het verhaal was: dit was allemaal dezelfde man/mens maar steeds met een andere rol:

De vraag voor ons was: wat zou er op jouw pet staan?

Ik kwam op de volgende drie dingen: vredeswerker, zangeres, moeder. Maar er zouden nog meer dingen bij kunnen komen nu ik hier over nadenk: vrouw van Sytse, oma, Quaker, buurvrouw, (eigen) wijs mens.

In mijn aantekening staat de zin: Quaker wijdingssamenkomst is een venster naar God. Hoe kan ik dat nog meer ervaren?

Karen King vertelde over Stop Fuelling War en ze gaf cijfers over hoeveel

geld er uitgegeven wordt aan zeer vervuilende bewapening: in 2020 \$1.830.000.000.000 (1,8 triljoen dollar). Bij de CO2 uitstoot worden de gegevens van militaire acties niet mee geteld. De wapenhandel is de oorzaak van de meeste zaken waar we bezorgd over zijn: milieu, armoede, gezondheid. Het is de meest corrupte industrie, waar we (te)weinig over weten. Deze informatie moeten we veel meer delen. Welke wegen hebben wij of heb ik daarvoor? Hoeveel zouden we kunnen veranderen als we dit geld zouden besteden aan verbetering van onderwijs en gezondheid? Hoeveel doden zou dit besparen? Hoeveel oorlogen zouden we dan kunnen voorkomen? Hoeveel mensen zouden dan thuis kunnen blijven in plaats van te vluchten voor oorlog?

Zo maar een paar van mijn aantekeningen. Het was heel fijn om mee te doen met de grensbijeenkomst zomaar zonder te reizen en toch met veel betrokkenheid en uitwisseling.

Impressie IV

door Frieda Oudakker

Wat was het fijn om na het lege corona jaar al die bekende gezichten weer te zien! Ook nu weer de ervaring dat zelfs online, door de diepgang in de gesprekken met elkaar, voor mij voelt als een echte ontmoeting.

We waren door Peter Monheim goed voorbereid op deze vorm van samenkomen. Hij stuurde al vooraf stukken, zodat we ons erop voor konden bereiden. Dat had resultaat. Een deelnemster zei het treffend na afloop: “Alles liep zo gesmeerd, dat we niet konden merken hoeveel voorbereiding en voorwerk dat jullie moet hebben gekost.”

Een topper in het geheel was mijn ontmoeting met mijn tutor Judith Roads - uit de cursus *Equipping for Ministry*, die door de corona uitbarsting werd afgelast na ons eerste weekend. We spraken meteen af om elkaar te ontmoeten in 'de bibliotheek', één van onze 15 Break-out rooms. We hebben heerlijk bijgepraat en afgesproken om het contact nu in stand te houden. Na dat eerste weekend in 2020, hadden we nog geen idee dat het echt het einde van die cursus was. Het worden nu online bijeenkomsten.

Verder sprong de workshop “Life reflections” met Daniel Flynn op de zaterdag namiddag eruit. Aan de hand van vragen leren we onszelf en elkaar veel beter kennen:

- Wie / wat ben je ten diepste?
- Drie dingen waar ik van houd
- Drie dingen waar ik goed in ben
- Wat ik graag nog beter zou willen kunnen
- Wat zou ik wel willen, maar wat heb ik nog nooit de kans gegeven?
- Wat is een belangrijk statement in je leven?

Dit laatste leidde tot heerlijke ‘oneliners: je hebt altijd een keus, we vrezin onze kracht nog meer dan onze zwakte, gebruik het volledige potentieel van jezelf, bij schrijfangst: maak een vrije ongecensureerde kladversie.’

Een heerlijke workshop, met veel herkenning en mijzelf gezien voelen in de uitwisselingen. Vijf december doet Daniel een avond bij Woodbrooke met dit thema. Dat ga ik opzoeken, om mijzelf voor aan te melden.

Vanaf het begin van deze grensbijeenkomst voel ik weer die prettige ontspannen sfeer. De Duitse Vrienden verrassen mij telkens weer, bij hun organisatie van deze bijeenkomsten, met hun lichtheid en humor. Ze lijken te genieten van elkaars bijdragen en aanwezigheid. Ik werd er weer blij van en maakte dankbaar gebruik van deze jaarlijkse gelegenheid om contacten te leggen of nieuw leven in te blazen.

Judith Roads, tutor van Equipping for ministry

Spirituele gaven, de geliefde gemeenschap en het verbond.

Door Emily Provance , Pendle Hill Pamphlet 461, febr. 2020. <https://pendlehill.org/learn/pamphlets-books>.
Vertaling Frieda Oudakker

Hoofdstuk 5 Bouwen aan het koninkrijk van God.

Iedere dag, om twee uur, verschijnt William in de deuropening van de kerk in Kenia, met een kruiwagen met boeken en twee vierkante lappen stof. Hij bind de stof voor de raamopeningen aan de kant van de bergen om de sterkste windvlagen tegen te houden. Dan haalt hij een bezem op. De kleuterschool, die hier 's morgen bij elkaar komt, laat regelmatig takjes en rijst achter. Hij zet de tafels recht, alle twaalf. Er kunnen vijf kinderen aan zitten. De meeste tafels heeft hij zelf getimmerd. Hij zet stoelen recht, veegt het bord schoon en controleert de voorraad krijtjes.

Deze dag ziet hij iets dat gerepareerd moet worden. Hij gaat weg en komt terug met een ladder en twee kleine jochies. In stilte geven ze hem een hamer of spijkers aan. In ruil voor hun hulp leert hij ze de waarde van timmerwerk en dienstbaarheid. De kinderen vertrekken met de ladder en het gereedschap. William glimlacht ongehaast. Hij inspecteert de kerk en gaat dan naar de kruiwagen. Hij sorteert de boeken, eerst klas, tweede, derde... Hij slijpt 8 potloden, vindt de gummetjes.

Er komen 2 leerkrachten binnen met een heleboel kinderen. William leunt tegen de muur. Hij is rustig en stil, totdat hij ergens voor nodig is: een jongen met een zere arm verzorgen, een meisje dat weigert te spreken aanmoedigen, hij komt tussen beide en praat rustig met een paar grote jongens die een jonger kind bezeren met stokken.

De zon gaat onder, hij glipt weg en komt terug met de ladder en een snoer met een lamp dat hij over een balk hangt zodat het wat licht verspreidt. Aan het einde van de schooltijd verzamelt hij een groepje kinderen en vertelt het verhaal van David, die begon als kleine herdersjongen en eindigde als koning.

Het leven van William getuigt van bezieling. Dat is bouwen aan het koninkrijk van God.

Op een Quaker lagere school in Engeland is de elfjarige Lexie een getrainde raadgever voor haar leeftijdsgenootjes. Zij begeleidt kinderen bij conflicten op de speelplaats.

Alle 75 leerlingen van de school hebben tegelijk pauze, alle 4- tot 12 jarigen. Zij verzinnen spelletjes om een reden te hebben om heen en weer te rennen, terwijl een groep 8- en 9 jarigen zich verzamelt voor een meiboomdans. Drie kinderen trekken Lexie weg van de voetbal die ze wil schoppen. Eén ervan huilt. Er is onenigheid over het gebruik van een schommel. “Wat is er gebeurd?”, vraagt Lexie. “En hoe voelden jullie je daarbij?” Zo nodig geleidt ze hen naar gevoelens en woorden als: boosheid, eenzaamheid, jaloezie, bedrogen. En dan: “Wat moet er gebeuren om het goed te maken?” De kinderen bedenken hun eigen oplossing en rennen terug naar de schommels. Lexie gaat in de rij staan voor haar 5e groep wiskunde. Dat is bezield getuigen en bouwen aan het koninkrijk van God.

Om halfdrie, op een dinsdagmiddag ben ik onderweg, ergens tussen ‘in the middle of nowhere’ en Noord Carolina. De bus rijdt de berm in. Soms betekent dat een calamiteit, soms dat de chauffeur moet plassen. Hij stapt uit, ondertussen roepend: “IEDEREEN ERUIT, ONMIDDELIJK!” Na een paar minuten zegt hij tegen de mensen die dichtbij hem staan: “We lekken benzine”. De boodschap wordt doorgegeven naar achteren. Het is geen slechte berm, ver genoeg weg van het verkeer en redelijk schoon. Als na een paar minuten duidelijk wordt dat de bus niet zal ontploffen, ga ik in de berm liggen slapen. Veel anderen doen hetzelfde. Een uur later ben ik klaar met mijn dutje en lig ik op mijn rug naar de lucht te kijken. Twee passagiers gaan liftend verder. De politie verschijnt. Ik kijk naar ze, benieuwd hoe zij ons verder gaan helpen. Ze eisen op ferme toon dat we geen rommel zullen achterlaten, stappen weer in hun auto en rijden weg. Er gaat weer een uur voorbij. Het is nu halfvijf. Het wordt heet. Eerst was de situatie wat raar, maar nu wordt het echt onplezierig. We knappen er niet van op als de chauffeur aankondigt dat de maatschappij geen andere bus stuurt, voordat ze weten of deze gerepareerd kan worden. Er is nog geen mecanicien, maar als hij komt en de bus niet kan repareren kost het nóg een uur voordat de andere bus er zal zijn. Onder de passagiers is een peuter en twee duidelijk oudere vrouwen. Ze nemen het sportief op, maar er komt een eind aan hun fysieke incasseringsvermogen. En dan stopt Mary. Eerst ben ik in de war. Wie is dit? Ze stapt uit, opent de achterklep en begint granenrepen, zakken chips en twee dozijn waterflessen uit te laden. Is ze van een kruidenierswinkel? Nee, ze passeerde ons, nam de volgende afrit, deed boodschappen en kwam terug om haar vrachtje af te leveren. We bedanken haar in tenminste drie talen! Ze verdwijnt even plotseling als ze verscheen. Als Mary weg is verschijnt de mecanicien. Hij kan de bus wel repareren, maar heeft de onderdelen niet bij zich. Dat betekent dat de bus ‘repareerbaar’ is en de maatschappij dus geen andere stuurt.

De granenrepen zijn op, maar het is heel andere koek als Mary terug komt. Deze keer met twee dozijn pizza's! We installeren ons in het gras en maken er een feestje van, loodgieters en computer programmeurs, peuters en opa's, Puereto Ricanen en Koreanen, Hip Hop en Jazz. Ik neem Mary apart en vraag haar waarom ze dit doet. "Ik geloof dat mensen angstig worden als ze niet genoeg vriendelijkheid krijgen. En angst wordt haat. Dus als ik de kans krijg breng ik wat vriendelijkheid in de wereld." Dat is bezielde leven en getuigen. Dat is bouwen aan het koninkrijk van God op aarde.

Hoor je in Williams verhaal de gave van dienstbaarheid? Hoor je in Lexies verhaal haar gave van healing? Hoor je in Mary's verhaal de gaven van mededogen en profetie?

En iedereen die zo leeft heeft de steun en begeleiding nodig van een groep mensen. William heeft zijn thuis-kerk in Kenia, waar hij missionaris is. Lexie heeft de leerkrachten, haar klasgenoten en het Quaker-bestuur van de school. En Mary – ik weet niet wie Mary heeft, maar ik hoop dat zij haar eigen groep van verbondsmensen heeft.

Als ik onder Vrienden reis krijg ik veel vragen over bezielde getuigen. Daarover praten is al deel ervan. Er doet zich een 'heilige' praktijk voor onder ons en we weten vaak collectief niet hoe daarop te reageren. We hebben veel oude handreikingen: reisbrieven, verslagen en medeleven van andere getuigen en de Ouderen. Ook nieuwere tradities die goed kunnen werken: 'anker-commissies', geloofsgroepen, retraite centra en cursussen. Hoe zal dat in de 21^e eeuw gaan werken?

De meeste vragen die ik krijg, gaan niet gaan over mij als getuige, maar over de praktische uitvoering van mijn rol. Wat voor reisbrief schreef jouw groep? Hoe houden ze contact met je? Krijg je financiële ondersteuning? Als jullie dit ook willen gaan doen, hoe je niet zelf het wiel uit te vinden. Daarvoor zijn we verbondsgroep. Je kunt over alles waar je vragen over hebt, contact opnemen met andere Quakergroepen, of met mensen die veel reizen onder de Quakers. In Groot Brittannië maakte ik een foto van iets interessants op een prikbord van een Quakerschool, iemand zag het op facebook en bedankte mij, omdat ze het kon gebruiken voor de kinderen in een stille samenkomst. Een tiener wilde vrijwilligerswerk gaan doen op de Ramallah Quaker school. Haar ouders waren ongerust en wilden erover lezen. Ik wist een boek dat erover ging en vroeg ernaar op facebook. Binnen 20 minuten reageerde iemand die het wilde uitlenen.

Er is ook een andere kant. In diezelfde periode ontmoette ik een vrouw die mij vertelde over de enige Quaker bijeenkomst die ze ooit bijwoonde. Ze begon te praten en er was geen speld tussen te krijgen totdat ze haar verhaal drie keer had verteld. Een aantal Vrienden had haar, bij het koffie drinken

na de stille samenkomst, erg pijnlijk bejegend. Ze is nooit terug gegaan. Dat droeg ze al drie jaar met zich mee. Ik bood mijn excuses aan, want de mensen die haar pijn deden zijn mijn mensen, ik ben verantwoordelijk voor ze. Dat is óók ‘het verbond’.

Soms voelt het alsof we allemaal op die parkeerplaats staan met de drie Jenkins’. De echte, en de twee bedriegers. Één die alles vriendelijk gladstrijkt, de comfortabele met chocoladecake. De andere met de regels, tradities en gebruiken, totaal onverzettelijk. En er is die andere, de oprechte, niet eenvoudige, vaak onprettige, maar absoluut betrouwbare en authentieke.

Welke mr. Jenkins kiezen wij? Welk Genootschap van Vrienden willen we zijn?

Toen we Quaker werden hadden we geen idee van ‘het verbond’. Niemand vertelde ons erover. Laten we eerlijk zijn; als Genootschap is het niet gebruikelijk om te praten over ons als een verbondsgroep. Dus als we dat idee gaan onderzoeken voelt het voor velen als drijfzand.

Zijn we een warme knusse gemeenschap, met muziek, gelach en bananencake? Genietend van onze gemeenschap, ons veilig voelend? Nooit te diep

gravend in spirituele gaven of transformatie, in beziëld getuigen, omdat dat te ver gaat. Dat kunnen we niet gebruiken.

Of zijn we de groep van regels, handboeken en commissie structuren? Totaal onverzettelijk, met absolute helderheid over wat we kunnen verwachten? Is dát wie we zijn? Warm, knus en veilig? Of methodisch, regel gebonden en voorspelbaar?

Of zijn we de derde? Niet altijd hartelijk en sympathiek, volledig aanwezig, oprecht, met echte relaties, zelfs als we er niet altijd blij mee zijn.

Zijn wij er klaar voor om onszelf een verbondsvolk te noemen? Dat bijzondere bestaan – díe relatie met God - is ons grootste collectieve talent.

Gaan we dat claimen? Gaan we onszelf wijden - opnieuw toewijden aan Gods wil? Ontwikkelen we ons als verbondsmensen? Beoefenen we deze gave, steeds terugkerend naar het commitment, het gemeenschappelijk onderscheiden van onszelf als zodanig? Oefenen we dit, steeds opnieuw? Gaan we de vruchten ervan ontvangen? Bidden we dat de hele schepping deze vruchten zal ontvangen?

“The angels, they look like the sun when it comes through a crystal. They sparkle and dance and play. It’s beautiful to see them. Their wings are like rainbows, bright and colourful. When you go to heaven you will see ...”

("De engelen, ze zien eruit als de zon als hij door een kristal schijnt. Ze schitteren en dansen en spelen. Het is prachtig om ze te zien. Hun vleugels zijn als regenbogen, helder en kleurrijk. Als je naar de hemel gaat, zul je ze zien ...")

*Houden we van onze grote (engelen)vleugels?
Claimen we ze?*

Zijn we er aan toe om die van elkaar te bewonderen en te gebruiken?

Wat is de volgende stap die we zetten naar 'het Koninkrijk van God op aarde'?

Grootouders voor het Klimaat: Inspiratiemiddag

Vrijdag 1 oktober, 13.30-17.30 uur.

Plaats: Amsterdam, Dominicuskerk, Spuistraat 12, 1012 TS. Vijf minuten lopen van het Centraal Station.

Een van de onderdelen van de middag is, het uitwisselen van brieven aan de kleinkinderen of aan de volgende generatie. We vragen daarom aan de deelnemers om ter voorbereiding van de middag een brief of een kaart te schrijven aan je kleinkind(eren) of volgende generatie.

Nozizwe Madlala

Door Marlies Tjallingii

QUNO, het Quaker United Nations Office, maakte bekend dat Nozizwe benoemd is tot nieuwe directeur. Tijdens de Britse Jaarvergadering online hield Nozizwe de Salter lezing.

Ik heb de lezing gezien en beluisterd via deze link op de site van de Britse Quakers.

Toen wij, in Mozambique woonden, van 1980-1989, hebben we samen met onze drie kinderen een aantal keren een reis gemaakt door Zuid-

Afrika. We bezochten ook de jaarvergadering van Southern African General Meeting in Zimbabwe in 1984, in Botswana in 1988 en in Zuid-Afrika in 1989. Daar hebben we Nozizwe enkele keren ontmoet. We logeerden bij haar en Jeremy Routledge haar man en haar kinderen in Kaapstad. Hierdoor riep haar verhaal over Quakerwaarden in de strijd tegen apartheid zoveel herkenning op bij mij.

Zij noemt namen van Quakers die wij ontmoet hebben in de 80-er jaren. Hiervan is de naam van Henry van der Merwe, die bemiddelde tussen verschillende partijen en de kant van de onderdrukten koos. Hij werd Quaker. Hij bezocht ook Mozambique om met eigen ogen te zien wat de Renamo, de terreurbeweging die door Zuid-Afrika gesteund werd, voor misdaden pleegde.

Ze spreekt over Ubuntu, Afrikaans socialisme, over de Black Conscious Movement. Ze vertelt hoe in Ubuntu iedereen elkaar groet, net als in een dorp. “Sanibona”, zeggen de mensen tegen elkaar: we zien jullie, hoe gaat het met jullie? Oftewel: mijn familie groet jouw familie. Je hoort bij een groep en dat maakt “jou” tot “jullie”.

Ze heeft als actieve ANC-er (de beweging van Nelson Mandela) in eenzame opsluiting gezeten tijdens de apartheidperiode. Ze vertelt dat zingen het haar heeft mogelijk gemaakt om het vol te houden. Het programma

Alternatieven voor Geweld, AVP, werd door Quakers in de VS opgezet. AVP wordt nu in meer dan 50 landen, vooral in gevangenissen, gebruikt. AVP heeft Nozizwe geholpen om alternatieve manieren toe te passen om frustraties te uiten.

Na de machtswisseling heeft ze 15 jaar in de politiek meegewerkt als viceminister (hier: staatssecretaris) voor defensie en voor gezondheidszorg. Bijzonder spannend om als Quaker-pacifist viceminister van defensie te zijn. Ze is ontslagen als viceminister van gezondheid, omdat ze wilde dat medicijnen tegen HIV beschikbaar kwamen. Deze kunnen voorkomen dat baby's besmet worden. Maar dat werd niet geaccepteerd, omdat alleen traditionele Afrikaanse middelen werden getolereerd. Op de vraag wat Mandela betekent voor de jeugd, zegt Nozizwe: Mandela heeft Zuid-Afrika verenigd door vergeving en verzoening.

Het is nu noodzakelijk om de focus te verleggen van politieke verandering naar economische verandering. Iedereen moet te eten hebben en iedereen moet kleding hebben. Nu is er nog steeds een meerderheid van de bevolking die buiten de reguliere economie blijft.

Ze eindigt haar verhaal in de Salter lezing met de uitspraak van George Fox: *Wees een voorbeeld, doe het voor (Be examples, Be patterns).*

Haar bijdrage voor de BYM vind je op: <https://quaker-socialists.org.uk/2021/06/20/salter-lecture-2021-quaker-values-in-south-africas-struggle>.

Boeiend om haar weer te ontmoeten in haar verhaal. Gevraagd naar waarom ze in de politiek is gegaan zegt ze: Ik heb de politiek niet gekozen, de politiek heeft mij gekozen.

Op de website van QUNO staat haar levensbeschrijving:

<https://quno.org/timeline/2021/8/quaker-untied-nations-office-geneva-names-new-director>

200 vredesorganisaties roepen regeringen op

21 september 2021 door Lena Hofmaier, vertaling en toelichting Peter van Leeuwen

Te midden van pandemie en klimaatcrisis roepen wereldwijde vredeswerkers regeringen op om in vrede te investeren.

Deze afbeelding toont een citaat uit de verklaring op de Internationale Dag van de Vrede.

Er staat:

***“Zonder vrede zal de ontwikkeling haperen.
Zonder gerechtigheid zal de hoop vergaan.
Zonder inclusiviteit blijven we allemaal achter.”***

Met meer dan 200 internationale en binnenlandse vredesorganisaties heeft QCEA een gezamenlijke verklaring ondertekend, waarin regeringen worden opgeroepen zich in te zetten voor vrede. De verklaring benadrukt de noodzaak van een nieuw mondiaal partnerschap, waarin vrede, gerechtigheid en inclusiviteit centraal gesteld wordt. Onze wereld transformeren door effectief te reageren op de grote uitdagingen is noodzakelijk.

Vrede is geen extra - vrede is de weg.

Deze verklaring, vrijgegeven bij de opening van de 76e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, roept regeringen en de internationale gemeenschap op:

Focus opnieuw op vrede, gerechtigheid en inclusiviteit, bij ontwikkeling, bij crisisrespons en bij het aanpakken van de noodsituatie op het gebied van klimaat.

- Maak investeringen in vrede integraal onderdeel van beleid (“mainstream”).
- Geef voorrang aan inclusiviteit, bescherm mensenrechten en fundamentele vrijheden.
- Verlaat de aanpak van “veiligheidsreacties”.
- 20 jaar na 9/11 is het duidelijk dat de gekozen militaire contraterorisme aanpak wel veel leed heeft veroorzaakt maar de wereld niet veiliger gemaakt.

Nu we geconfronteerd worden met de grimmige, door mensen gemaakte realiteit van een opwarmende planeet, moeten we onze vredesinspanningen verdubbelen.

Het is nodig om te helpen bemiddelen en te navigeren in de enorme verschuivingen in macht en middelen. Deze zullen nodig zijn om verdere vermijdbare temperatuurstijging te voorkomen. Ze zijn ook nodig om de conflicten te voorkomen en op te lossen, die door vernietiging van het milieu veroorzaakt en verscherpt worden. We moeten de weg naar een duurzamer, vreedzamer en rechtvaardiger toekomst voorbereiden.

De ondertekenaars* van de verklaring zijn onder meer organisaties die zich inzetten voor vrede van over de hele wereld, waaronder geloofsgemeenschappen, internationale ontwikkelingsagentschappen, beleidsorganisaties en dergelijke. Een zevental quaker organisaties ondertekende de verklaring.

*De complete lijst ondertekenaars en de gehele verklaring is in het Engels beschikbaar via [de QCEA.org](http://deQCEA.org) website.

Naschrift: De militaire interventies in Afghanistan, Iraq, Syrië, wat hebben die op langere termijn eigenlijk tot stand gebracht? Wordt het geen tijd om een niet militaire aanpak een kans te geven om te laten zien wat het tot stand kan brengen?

Het QCEA naslagwerk “Building Peace Together” biedt talloze voorbeelden van praktische, niet militaire benaderingen. Het is in onze bibliotheek te leen.

Kortes Altes 97 jaar

Video van de Werkgroep Inclusieve Veiligheid

Ingezonden door Kees Nieuwerth en Johannes Borger

Van 18 tot 26 september was het Vredesweek en op 21 September was het niet alleen de Derde Dinsdag, maar ook de Internationale Dag van de Vrede. Eerder dit jaar werd oud-ambassadeur en vredesactivist Edy Korthals Altes geïnterviewd. Tijdens dit interview bracht hij onder meer naar voren dat het dringend nodig is een ander vredes- en veiligheidsdenken te ontwikkelen. Van dit interview werd een indrukwekkende film gemaakt die door een aantal vredesorganisaties op 21 september openbaar gemaakt zal worden.

De politiek van dit moment, van toenemende defensie-uitgaven en het optrekken van muren rond de EU, leert ons dat vrede exclusief voor onszelf zeker stellen eigenlijk onmogelijk is zolang een groot deel van de wereldbevolking lijdt onder armoede, klimaatverandering, honger, onderdrukking en oorlog. Wij zijn van mening dat, zolang dit voortduurt, er geen sprake kan zijn van *rechtvaardige vrede* of van *ware veiligheid*.

Wij zoeken een brede coalitie van betrokken personen en organisaties om

een gezamenlijke visie te ontwikkelen en uit te dragen. Dat willen wij doen door middel van een publieke discussie over een *alternatief veiligheidsbeleid dat wij inclusieve vrede noemen*. Dit is een vereiste voor een echte duurzame transitie op alle fronten: voedsel, armoede, klimaat, energie, vreedzame conflicthantering.

Ander veiligheidsdenken

oproep van Edy Korthals Altes

Persbericht voor 21 sept de Internationale dag van de Vrede.

“Als één ding mij heel hoog zit dan is het de volstrekte onderschatting van de grote risico's die we op het ogenblik lopen. En de onderschatting van het hele kernwapenvraagstuk. Dat onderdeel is van een veel breder punt. Het is niet alleen een kwestie van oorlog en vrede. Maar het is het hele probleem van de menselijke veiligheid die bedreigd wordt. Als wij als wereld verder willen komen. Als wij een toekomst willen hebben voor onze kinderen en kleinkinderen, dan moet dat in een vreedzame wereld zijn. Waarin ook zorgvuldig rekening gehouden wordt bij ons hele economisch handelen met de grenzen die de natuur ons stelt. Een nieuw denken over vrede en veiligheid.”

Aldus de inmiddels 96-jarige oud diplomaat en de latere vredesactivist Edy Korthals Altes in een gefilmd interview dat op de Internationale Dag van de Vrede, dinsdag 21 september, online gezet zal worden door de werkgroep Inclusieve Veiligheid.

Een jaar eerder had, op 18 september 2020, had Korthals Altes zijn hartelijke ondersteuning al betuigd aan het gepresenteerde project “Veiligheid Hoe Dan?” waarmee de Werkgroep Inclusieve Veiligheid in navolging van het door Duitse kerken en vredesgroepen breed gedragen initiatief “Sicherheit Neu Denken” concrete, haalbare en zelfs noodzakelijke voorstellen wil doen om in een periode van 20 jaar van het huidige militaire tot een civiel veiligheidsbeleid te komen.

In het interview vertelt Korthals Altes over zijn eigen worsteling, nu 40 jaar geleden. Hij wilde zich van het oude veiligheidsdenken losmaken. Daarin stond de afschrikking met kernwapens centraal en dat moest hij als diplomaat verdedigen. Hij wilde zich voluit inzetten voor een veiligheidsdenken

waarin wij ons beveiligen door geen bedreiging te vormen voor de veiligheid van een ander. Hij zei bij die gelegenheid “Ik ben veilig als jij je niet door mij bedreigd voelt.” De consequentie daarvan is dat vrede en veiligheid in de eerste plaats met niet-militaire middelen gewaarborgd moeten worden.

Ook zei Korthals Altes: “Wij leven nu in een absurde situatie, waarin juist toenemende militaire uitgaven onze veiligheid stelselmatig ondergraven. Nog nooit zijn de militaire uitgaven in onze wereld zo groot geweest als nu. Zij dragen bij aan een vernietigingspotentieel dat de mensheid en de aarde met gemak totaal kan vernietigen. Daarbij wordt nog steeds uitgegaan van de gedachte dat vrede en veiligheid alleen verzekerd kunnen worden door de voorbereiding op oorlog. In het nucleaire tijdperk is dit niet alleen een volstrekt achterhaalde opvatting; het is ook onverantwoord, omdat ons voortbestaan hierdoor direct bedreigd wordt.”

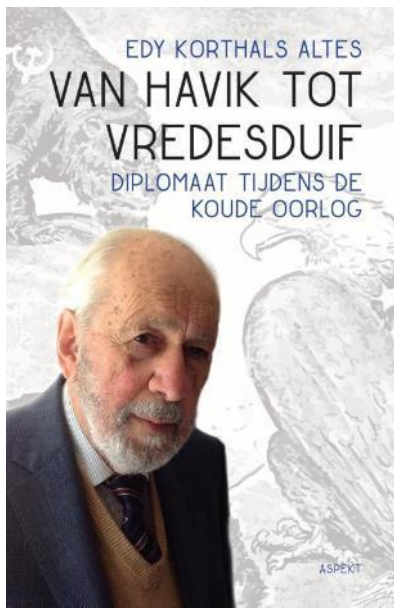
Volgens de Werkgroep Inclusieve Veiligheid is het van groot belang dat deze woorden gehoord worden op de Internationale Dag van de Vrede die dit jaar immers samenvalt met Prinsjesdag. Daarop zal – naar verwachting – een begroting gepresenteerd worden met wederom een hoger defensiebudget dan voorgaande jaren.

De film van het interview zal in aanwezigheid van Edy Korthals Altes en van Ralf Becker, coördinator van het Duitse project *Sicherheit Neu Denken*, werd vertoond in een webinar dat op dinsdag 21 september Na de vertoning van de film, die overigens eindigt met de hulding van Edy Korthals Altes tot Vredesheld 2021, was er gelegenheid om online met elkaar in gesprek te gaan.

Je kunt de bijeenkomst helemaal bekijken via de livestream op via de website <https://samenveilig.earth/van-havik-tot-vredesduif-diplomaat-tijdens-de-koude-oorlog/>

Noot:

Jarenlang werkte Edy Korthals Altes als diplomaat, later als Plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger bij de Europese Gemeenschappen. In de jaren 70 en 80 was hij de Nederlandse ambassadeur in onder meer Polen en Spanje. De Koude Oorlog was in volle gang. Edy Korthals Altes ging erin mee. Tot alles anders werd.

Na een droom realiseert Korthals Altes zich de waanzin van de wapenwedloop. Het valt niet te rijmen met zijn geloof en geweten. Na een groot artikel in Trouw in 1985 waarin hij zich publiekelijk tegen de wapenwedloop keert die gaande is, neemt hij ontslag. En begint een nieuw leven waarin hij zich inzet voor vrede en veiligheid.

Korthals Altes, inmiddels 97 jaar, was in de jaren daarna onder andere co-president van de World Council Religions for Peace (WCRP). Hij schreef verschillende boeken, waaronder het autobiografische ‘Van Havik tot Vredesduif’, dat in 2017 verscheen. Zijn grootste zorg, ook nu nog, is het voorkomen van de vernietiging van de mensheid en de planeet. Hij maakt zich grote zorgen over de hernieuwde kernwapenwedloop.

Vredesheld 2021

Edy Korthals Altes werd op 22 april jl. gehuldigd tot Vredesheld 2021. Dat gebeurde door de burgemeester van Den Haag, Jan van Zanen, op initiatief van de Coalitie Vredesmissies zonder Wapens – in samenwerking met de Werkgroep Inclusieve Veiligheid.

Net als voorgaande jaren stond de huldiging tevens symbool voor de vele andere vredeswerkers die zich zonder wapens inzetten voor vrede en veiligheid, vaak onopgemerkt en buiten de publiciteit. Korthals Altes was de 20^e vredesheld die is gehuldigd door de coalitie, sinds de start in 2015.

Franse kernduikboot

Landelijke Walk of Peace

in Zwolle, 18 sept. 2021

door Marlies Tjallingii

Voor de 4e keer hebben we als vredesplatform Zwolle de Walk of Peace voorbereid. Deze keer in de wijk Diezerpoort.

We hebben al in 2020 groepen en organisaties benaderd in de wijk met de vraag of ze mee willen doen. We moesten deze plannen uitstellen. In het voorjaar van 2021 hebben we ze weer opgepakt.

We kregen het verzoek van de Raad van Kerken en van Pax om ook namens hen deze vredeswandeling te organiseren. Daar hebben we ja opgezegd. Het thema van Pax 'Inclusief samenleven' vertalen we in 'Je hoort erbij!'

Wat is het boeiend om de wijk te verkennen, samen met de andere leden van het Vredesplatform. Fietsend door de wijk, gebruik makend van ons netwerk, kerkelijk en niet-kerkelijk. We kiezen als start en eind de Openbare Basisschool de Springplank. We

horen van Suzanne de directeur van de school de uitdagingen die ze hebben.

Een grote diversiteit van leerlingen met vele verschillende achtergronden: laaggeletterde ouders, ouders met een vluchteling achtergrond.

Ja ze willen graag mee doen. Ook de

wijkvereniging de Bollebieste is enthousiast: ‘Wij zorgen voor koffie, thee en koeken en bij de terugkomst sapjes’. De kinderen van de school bedenken zelf hoe zij met het onderwerp aan de gang gaan. Dat hoort bij het uitgangspunt van de school: talenten ontwikkelen.

We hebben 7 organisaties in de wijk die mee doen. Elke groep bezoekt er vier van, zodat de wandeling plus bezoeken ongeveer twee uur duurt. Ieder groepje heeft een eigen routeboekje waarin alle organisaties zijn beschreven. Er doen 55 mensen mee. Niet zo veel, maar het is een levendig gebeuren met veel enthousiasme!

Zaterdag om een uur of één zijn we (Sytse en ik) op school! De kinderen zetten hun tafels buiten klaar met lekker drankjes en hapjes en ijsjes en ook met een tafel met ballen gooien. Ze kregen de lekkere dingen van een vader die een cafetaria heeft. De kinderen hebben dus zelf sponsors gevonden! Om twee uur openen we de WoP met toespraken van Suzanne Habers, de directeur van de school, Michiel van Willigen, wethouder van Zwolle, Maryem Lhajoui, medewerker van Pax, Geert van Dartel, voorzitter van de Raad van Kerken en stadsdichteres Sarah Lucassen, die haar gedicht voordraagt! Een enthousiast begin met veel betrokkenheid.

Om ongeveer half drie vertrekken de groepjes, lopen of fietsend.

Ik ga op de fiets met Michiel van Willigen en met Khaled, onze huisgenoot uit Jemen. Ons eerste bezoek is aan de Knuffelkonijntjes. René Pierik de manager vertelt over wat de

doen hier in deze mooie plek. De laatste wens van terminaal zieke kinderen: een konijn knuffelen en even vergeten dat ze binnenkort afscheid nemen van deze wereld. Afgelopen jaar kwamen er 50 tot 60 kinderen langs met hun familie. Ook gaan ze vanuit Knuffelkonijntjes naar verzorgingstehuizen waar mensen met dementie rustig worden van het contact met de konijnen.

Wat een mooie plek in onze stad. Michiel is onder de indruk en het verzoek om steun vanuit de gemeente gaat vast en zeker met hem mee.

Daarna gaat ons kleine groepje naar het monument van het vergeten bombardement. Daar vertelt Stan Fritschy zijn verhaal over de 5 mensen die omkwamen bij dit bombardement door de Engelsen die zich vergist hebben en ook over de mensen die dit mee hebben gemaakt en dit nog altijd als een geheim met zich mee dragen.

Een indrukwekkend verhaal over mensen die toen en nu leven met traumatische ervaringen. Je ziet het niet aan ze, je voelt het wel, maar je durft niet de vraag te stellen, naar wat hun geheim is dat er ergens zit! Stan heeft veel contact gehad met Jacob die vlakbij het monument woont en veel kennis heeft over de wijk en de geschiedenis van het bombardement. Jacob luistert mee en zorgt voor koffie voor Stan!

Michiel gaat weg met veel nieuwe ervaringen, naar de voetbal kantine waar hij dienst heeft. Ik ga verder met Khaled naar de Stolpersteine: 5 koperen platen in de stoep. Op de plaatjes staan de namen van de Joodse mensen die hier woonden. Bloemenmarkt-vrouw, bananenkoopman en handelaar in auto's zijn hun beroepen. Voor Khaled is de Holocaust onbekend. 6 miljoen mensen vermoord op industriële wijze, nee dat heb ik nog nooit gehoord. Ik heb geen idee

vermoord in Auschwitz

Stolpersteine gedenken de vermoorde joodse wijkbewoners

hoe deze mensen eerst naar Westerbork zijn “gebracht”: gelopen of met een vrachtwagen of ....?

Wel heb ik een idee over hoe ze in veewagens naar concentratiekampen zijn getransporteerd.

Welke woorden gebruik ik voor dit onmenselijk gebeuren?

We stappen op de fiets naar Amnesty International en het COC. Naast elkaar opkomend voor LHBTIQ+ (Lesbisch, Homo, Biseksueel, Transgender, Interseksueel, Queer, a-seksueel). Amnesty voert actie voor mensen die Polen niet kunnen zijn die ze graag willen zijn, vanwege hun seksuele geaardheid. COC heeft een soort tijdlijn waarop staat dat in Nederland in 1803 de laatste keer iemand de doodstraf kreeg vanwege zijn seksuele geaardheid. In 1973 wordt homosexualiteit niet meer als een psychiatrische afwijking gezien. In 2019 wordt discriminatie op grond van seksuele geaardheid verboden. Durf ik een vraag te stellen aan de transvrouw die naast me staat. Ze heeft het uiterlijk van een vrouw, en ziet er mooi uit. Haar stem is mannelijk. 20' minuten zijn zo voorbij. Ik blijf met mijn vraag!

We gaan verder naar VWN. Vluchtelingen Werk Neder-

land. Khaled is hier ook geweest. Miriam Wolf vertelt dat VWN vluchtelingen begeleidt gedurende een jaar, met inburgering en advocaten om hun situatie te legaliseren in Nederland. Voor Khaled is het herkenning en nieuw ook. Hij was een paar dagen geleden nog geholpen door VWN om de hereniging met zijn vrouw te regelen die nog in Jemen is.

Khaled gaat naar zijn werk na dit bezoek. Hij had vrij gekregen om mee te kunnen gaan.

Ik ga naar de school terug. De groepjes komen binnen met interessante verhalen over wat ze hebben beleefd. Op het plein zitten twee mensen op hun trekzak te spelen.

Ik hoor verhalen over de Stichting Focus waar ze via een spel leren over mensen met een psychiatrische achtergrond, autisme, bipolaire stoornissen. Mensen die hier samen een veilige plek creëren en zichzelf kunnen zijn.

De Alevitische Culturele Vereniging. Jammer dat ik deze twee heb gemist.

Na een sapje en een Syrisch hapje van Dima's keuken zitten we buiten in een kring om te luisteren naar het verhaal van Stan, die bereid is om nog eens zijn verhaal te doen voor de mensen die het nog niet gehoord hebben, maar ook voor de anderen die het wel gehoord hebben. Het is indrukwekkend genoeg om het voor een tweede keer te horen. Ook de vrouwen van de Bollebieste luisteren mee naar het verhaal van Stan. Ze komen erbij zitten in de kring

Wat een fantastische middag, het voelt als een feestje dat we konden vieren samen: een vredesfeest met een beetje inclusiviteit. Vier vluchtelingen met een verblijfsvergunning lopen mee. Ik neem warm afscheid van Maryem van Pax, met haar verhaal over haar grootvader die als gastarbeider hier kwam en ook hier gestorven en begraven is heeft ze mij geraakt. Ik vergeet de corona regels en geef haar een warme knuffel. De warmte is wederzijds. Prachtig mens!

Het was een intensieve voorbereiding en het heeft veel mooie ervaringen opgeleverd.

Wat wordt er veel gedaan in de wijk om te verbinden!

Maryem van Pax bij haar ontroerende toespraak

Vrienden in het hele land

**Maandvergaderingen
(lokale groepen)
bijeenkomsten:**

Quaker Secretariaat: Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

Website: quakers.nu (Peter Spreij) e-mail: secretariaat@dequakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering: (Frits Nieuwerth van den Akker)

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers.

Quaker Bibliotheek: Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, open op afspraak 'Bibliothecaris': Marianne IJspeert, tel. 020-6125703 (06-12730475).

Quaker Literatuur: e-mail: literatuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers, m.v.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering: Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam tel. 020-6125703, e-mail: mijquak.1@online.nl Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers.

Haagse Maandvergadering: Schrijver: Anneke Spreij, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu, Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.: NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350, e-mail: els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep: Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl. Bankrek.: NL07 TRIO 0320 1956 51 t.n.v. Quakers NON MV.

Quaker Hulpfonds: Schrijver vacature. Penn: Dick Meijaard, e-mail: persel@xs4all.nl. Bankrek: NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds, Quakers.

Vrienden voor Brussel (VVQREA): Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. E-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad.

Vriendenkring: Per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring: €30,- voor Nederland en €75,- voor Buitenland (ook Europa). NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Quakers met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. E-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

Gebruik de email adressen of telefoonnummers om te zien of er fysieke of online bijeenkomsten zijn.

‘Quakers en ik’: ‘Heb je vijanden lief’ do 21 oktober

Online 20.00-21.15 Opgeven bij marliestjallingii@home.nl

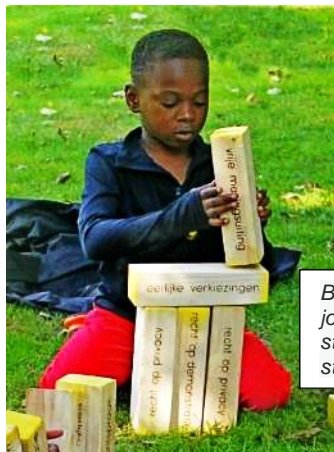
Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info: Jan Peeters, tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail: boekrijk@hotmail.com
Bennekom	MiZuNe 2e en 4e zondag vd maand, 10.30 neem contact op met Els Ramaker	Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom, e-mail: els@ramaker.me . De 2e zondag: een gesprek vanuit de stilte en daarna wijdingssamenkomst tot 11.30.
Brussel	Iedere zondag 11.00 https://quakers-belux.org	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30 HapStilSnap: 1x per maand 18:15	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Graag vooraf aanmelden. email: haagsevreunden@quakers.nu . Info: tel. 070-3600621 online zie de link op de website quakers.nu
Driebergen	Iedere 3 ^e zondag v.d. maand 10.30.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: Quakers@marielke.nl
Deventer	Iedere 3 ^e zondag v.d. maand 10.30 Gespreksavond: informatie bij Frieda.	Meester Geertshuis, Assenstraat 20, Meld je aan bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com
Gent	2 ^e woensdag 20.00-en 4e zondag 11.00. Haspelstraat 37.	In het zaaltje boven vzw Trafiek, aan Pierkespark (Brugse Poort) (vooraf graag contact opnemen Quakercircels@gmail.com)
Groningen	2 ^e en 4 ^e zondag 10.30 In De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen,	Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl ; tel. 050-5712624
Zwolle	13 okt 18.00-19.30 lie iedereen welkom.	Hap-Stil-Snap 06-23869715, aanmelden bij Marlies marliestjallingii@home.nl

Iedere Zondag Online Wijdingssamenkomsten 10.30 iedereen (in de hele wereld) welkom, gesproken taal vooral Nederlands Gastheer: Charles Tauber. Meeting ID: 309 877 1347; Passcode: Tauber; tel.: +31 20 794 7345.

<https://us02web.zoom.us/j/3098771347?pwd=eEdtNHR5Q2pDSFpSb0dLbzJwNjhUUT09>

Walk of Peace in Zwolle

De Vredeswandeling werd dit jaar in Zwolle samen met de landelijke Raad van Kerken en Pax voor vrede georganiseerd. De deelnemers bezochten 10 instellingen, zoals Een basisschool met een grote diversiteit aan leerlingen, Amnesty International (zie de foto hiernaast en hieronder), en verder:

Bij de stand van Amnesty International maakt een jongen een toren van blokken. Op deze blokken staan teksten: recht op privacy, recht op demonstraties, eerlijke verkiezingen, vrije meningsuiting.

Het monument voor de slachtoffers van een vergissingsbombardeмент door Engelse bommenwerpers in 1944.

Vluchtelingenwerk, Het Leger des Heils, de Alevitische Culturele Vereniging (links) en de Stichting Knuffelkonnijntjes voor terminaal zieke kinderen. Stichting Focus, Stolpersteine.